

Понеделник, 13 февруари 2012

ОБЩЕСТВО

11:37 Висшият съдебен съвет - с две камари

13.02.12 автор(и): Труд, прочитания: 248, коментари: 1

[Виж галерия](#)

1 2 »

Докладът на Европейската комисия съдържа едно забележително нещо: единствената мащабна структурна критика е отправена към Висшия съдебен съвет. Всичко останало са детайли, бележки, пожелания.

Критиката към основната политическа и административна институция на съдебната власт е безпощадна. Такъв подход не е обичаен за бюрократичния стил на комисията. В доклада се казва: "Кредитбилността (чети "надеждността, "легитимността" и пр.) на Висшия съдебен съвет е под въпрос". В скруполюзния език на комисията тези думи съобщават по

най-откровен начин, че институцията не изпълнява конституционно предвидената си роля. Не функционира според замисъла си.

В доклада се казва, че са необходими бързи действия за промяна на това нерадостно състояние. Непосредственият проблем са назначенията и начинът, по който се правят. Но в този конкретен проблем комисията вижда повече сигнал за общата неблагонадеждност на Висшия съдебен съвет.

Това не е новост за политици, магистрати и анализатори. Всяко ново мнозинство в парламента започва да замисля разпускане на Висшия съдебен съвет. Някой го правят като променят законата му основа и така прекъсват мандата му. Други постепенно успяват да се спогодят с мнозинството в самия съвет.

Постоянен източник на проблеми

Но и едните, и другите знаят много добре, че този особен орган е постоянен източник на проблеми. Ето това за пръв път посмива да каже и самата Европейска комисия.

Какво следва да се направи? От една страна, се препоръчват бързи мерки, от друга обаче, става дума за основна държавна институция.

Единственото решение след печалния 20-годишен опит с този орган е неговото дълбоко реформиране. "Дълбоко" ще рече от гледна точка на принципния дефект на съдебната система: събирането в една власт на съдии, прокурори и следователи. При такава злокачествена амалгама самоуправлението на системата е поначало изтървано. Напълно неуместно е прокурорът, който трябва да доказва обвинителни тези пред съда, да определя кадровата политика и какво ли не друго на същия този съд. Тази абсурдна постановка е до болка позната на всеки, който се е питал защо Висшият съдебен съвет работи зле и защо всяко ново мнозинство в парламента се изкушава да му прекъсне мандата.

В съдебната власт - само съдът

Принципното решение на въпроса е обособяване на съда - единствено на съда - в съдебна власт. Но това ясно решение на проблема е блокирано от нелепото изискване за Великото народно събрание, което блокира конституционния процес в България.

Всъщност Европейската комисия можеше да каже, че изискването за независим съд е неизпълнимо, докато съдии, следователи и прокурори са, първо, една власт и, второ, се управляват от един и същи орган. Идеята за независим съд се отнася само до пасивно-арбитражната позиция на съдията.

Тя не се отнася до активно-обвинителната функция на прокурора. Прокурорът е страна,

заинтересована инстанция, той преследва цел, макар с теза. Съдията не прави нищо подобно, той само преценява дали тезата е солидно аргументирана. Но комисията, разбира се, не може да дава уроци за студенти по конституционно право. Това би било равносилно на твърдението, че в България няма развито конституционно мислене. Което до голяма степен е факт, но комисията не може да си позволи такава скандална политическа некоректност.

И така, дилемата е: необходима е промяна на Висшия съдебен съвет, която (не друго) да го направи състоятелна институция. Но от друга страна, такава промяна изисква Велико народно събрание. Десетилетното мислене по този въпрос оформи една умерена реформаторска идея - Висшият съдебен съвет да бъде разделен на две камари. Сега, в контекста на критиките на комисията, тя се лансира разгърнато и аргументирано от Съюза на съдиите в България. Напълно разумно е прокурори и съдии да имат самостоятелни политики за развитие на институциите си и особено за кадровата си политика.

Магистрати или чиновници

На второ място трябва да се оцени опитът с постоянно действащия Висш съдебен съвет. Постоянният съвет откъсва съдии и прокурори от действителната им работа и ги превръща в чиновници. Ако съветът престане да бъде постоянен орган, съдии, прокурори и следователи няма да се отделят от естествената си професионална среда и отговорности. Така системата ще има допълнителна гаранция, че нейното самоуправление не потъва в бюрократична самозабрава.

Независимо от детайлите си, предложението трябва да бъде видно и преценено в светлината на основната си точка: отделянето на две колегии под общата шапка на Висш съдебен съвет. Това е един мек и сравнително консервативен ход за разделяне на двете основни роли в наказателния процес. Сериозни и отговорни магистрати и политици се ужасяват от радикалното решение за въвеждане на прокуратурата в изпълнителната власт. Но този умерен ход, при който прокуратурата се отделя от съда и запазва автономията си, би бил приемлив и за тях.

Стефан Попов, д-р по философия и обществени науки от New School for Social Research - Ню Йорк. Специализирал е конституционна политика във Виена и Фрибург. Изпълнителен директор е на неправителствената организация РискМонитор.